

τὸν υἱὸν μου εἰς γάμον... Ἄλλ' ἐγὼ εἶμαι ἰδῶ!... θὰ τὸν προσέχω... Τώρα δὲν μὲ γελᾷ πλέον κάνεις... (Προχωρεῖ πρὸς τὸ δωμάτιόν του). Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς ἤμην εὐτυχέστερος χθές.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ

(Ὅδοιπορικαὶ σημειώσεις.)

Δ'.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Τὸ βλέμμα μου βεβαρυμένον ἐκ τῆς εἰκόνης τῆς νεκρώσεως τοῦ Κάστρου δροσίζεται μεθ' ἡδονῆς ἀρρήτου εἰς τὰ κυανᾶ τοῦ Παγασσητικοῦ νερά.

Εἰς ἐκάστην τῆς ἑλίκος κίνησιν ἀπομακρύνεται ὁ Βῶλος.

Ἡ Γκορίτσα προβάλλει τὰ πέτρινα σπλάγχνα της, διεσπαραγμένα ὡς ὑπὸ σιδηρῶν ὀνύχων μυθολογικῶν τιγαν ὀρνέων. Οἱ ὑπερήφανοι ἐκεῖνοι βράχοι, οἱ ἰδόντες τόσους αἰῶνας καὶ τόσους στόλους πρὸ αὐτῶν παρερχομένους, σύρονται νῦν τεθρυμματισμένοι ὅπως κτίσῃσι τοῦτον παντοπωλείου τινος ἢ ἀποθήκης!...

Πέραν ἐκτείνεται ἡ γραφικὴ πεδιάς τῆς Ἀγριάς, δασὺς ἐλαιῶν, παρὰ τὴν παραλίαν ὑπὸ ἐξοχικῶν οἰκίσκων κροσσούμενος, καὶ ἡ θαυμασία πεδιάς τῆς Λεχωνιαῆς, μαγευτικὸς παράδεισος χλοερότητος καὶ δρόσου καὶ σκιᾶς, ἡ λασιωτάτη ῥίζα τοῦ Πηλίου κατὰ τὸν Δικαί-αρχον.

Τὸ Πήλιον διαπτύσσεται μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς χωρίων του, ἀνερριχνημένων εἰς κλιτύν τινα, ἢ κεκρημισμένων εἰς χαράδραν, διὰ μέσου πλατάνων, αἰγείρων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων.

Εἰσπλέομεν τὸν ὄρμον τοῦ Ἀλμυροῦ καὶ σταματῶμεν πρὸ τοῦ ἐπίνειου του, ὅπου φαίνονται ἀποθῆκαι τινες καὶ παραπήγματα, καὶ παρέκει, παρὰ τὴν ὄφρυν τῆς θαλάσσης, πελώριοι κατὰ μαυροὶ σωροὶ ἀνθρώπων ὁ Ἀλμυρὸς λευάζει διὰ μέσου δένδρων. Ἐν αὐτῷ, ὅτ' ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο ἔδρα ὑποδιοικήσεως, εἶχε καθειρηθῇ ὁ διαβόητος Σπανός.

Νοτιοανατολικῶς τοῦ Ἀλμυροῦ κεῖται ὁ Πλάτανος, πυρποληθεὶς τῷ 1854 ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἀναλαθὼν εἶτα τὴν ἀκμὴν του· ἀλλ' ἐπαναστὰς τῷ 1878 καὶ δηωθείς ὑπὸ τῶν μπισμποζούκων καὶ γκέκηδων ἀναβιοῖ νῦν ἐκ τῶν ἐρείπειων του τὸ δεύτερον.

Ἐξ Ἀλμυροῦ φέρουσι πρὸς ἐπιβίβασιν βοῦς,

σεσωρευμένους ἐντὸς φορτηγίδος. Οἱ ναῦται δέ-νουσιν ἕκαστον ἐκ τῶν κεράτων, τὸ δ' ἀτμή-λατον βαροῦλκον κατὰ μικρὸν τοὺς ἀνελκύει. Κατ' ἀρχὰς ὑψοῦσιν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος τοὺς προσ-θίους πόδας, τῶν ὀπισθίων συρομένων. Σφοδρὰ ἀνησυχία ζωγραφεῖται ἐντὸς τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν των· ἀλλ' ὅταν τὸ ἔδαφος φεύγῃ ὑπὸ τοὺς πόδας των καὶ μένωσι μετέωροι, τότε τρό-μος ἀπερίγραπτος καταλαμβάνει αὐτοὺς· ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ των δύνει, καὶ μόνος ὁ βολβὸς ἐκθρόσκει κιτρινωπός, ἄγριος, αἱματόστικτος, ἐσχάτην ἐκφράζων ἀπόγνωσιν· οἱ ὀπίσθιοι πό-δες εἶνε τεταμένοι ἐν ἀκαμφίᾳ νεκρικῇ, οἱ δ' ἐμ-πρόσθιοι κεκαμμένοι μετ' ἀτέλπισδος ἐγκατα-λείψεως. Τινὲς τῶν βοῶν σφαδάζουσι, ταλαντώ-μενοι ἐν τῷ κενῷ, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι παραλύονται, πίπτουσι λιπόθυμοι εἰς τὸ βάθος τοῦ κύτους καὶ οἱ ναῦται πλήττουσι διὰ χονδρῶν σχοινίων, λακτίζουσιν, αἰκίζουσιν καὶ ὠθοῦσιν ὅπως μετα-κινήσωσιν αὐτοὺς τῆς θέσεώς των.

Ὑποστρέφομεν ὀπίσω ὅπως ἐξέλθωμεν τοῦ ὄρμου τοῦ Ἀλμυροῦ καὶ κάμπτομεν τὸ πρὸς τὴν Θεσσαλίαν ἀκρότατον τῆς Φθιώτιδος ση-μεῖον. Αἱ ἄκται εἶνε ἀπότομοι καὶ ἄγριοι : πί-τραι φαῖαι καὶ διερωγυῖαι, μέλαιναι πρὸς τὴν κυματόπληκτον βᾶσιν των.

Παραπλέομεν τὴν νέαν Μιτζέλαν, ἥτις μὲ τὰς ὠραίας οἰκοδομὰς της, καὶ τὴν ἀρίστην αὐτῆς ῥυμοτομίαν ὁμοιάζει πρὸς εὐρωπαϊκὴν πολίχνην· παρακμάζει ἤδη ἡ κόμη ὡς νὰ τὴν τιμωρῇ ἡ θεία δίκη διὰ τὴν ἀχριστίαν της, διότι ἀπορ-ρίψασα τὸ ὄνομα Ἀμαλιάπολις, ὅπερ ἔφερεν εἰς μνήμην ἐκείνης ἥτις ἱδρυσεν αὐτήν, περιεβλήθη, μετὰ τὴν ἐξῶσιν τοῦ Ὁθωνος, τὸ εὐχρον Νέα Μιτζέλα. Ἦθελε καὶ αὐτὴ, βλέπετε, νὰ ἐκδηλώ-σῃ τὰ ἀντιδυναστικά φρονήματά της!...

Γέρων συνεπιβάτης, εἰς ὃν ἡ θεὰ τῆς Ἀμα-λιαπόλεως ἀνεκίνησε παλαιὰς ἀναμνήσεις, ἤρχι-σεν ὁμιλῶν περὶ τοῦ πρώτου βασιλείως τῆς Ἑλ-λάδος.

Ἦτο παιδίον ὁκτὼ ἐτῶν ὅτε ὁ Ὁθων ἀπέ-βη εἰς Ναύπليون· τὸν εἶδεν ἀμύστακον νεανίαν μὲ τὴν κυανὴν βαυαρικὴν στολὴν του· τὰ τη-λεβόλα ἐβρόντων, τὰ στόματα ἐζητωκραύγαζον, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐδάκρυον. Οἱ Ἕλληνες ἐμέθυον ἐξ εὐτυχίας· εἶχον ἀποκτήσῃ βασιλείαν!

— Δι' ἐμέ, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, ὁ Ὁθων μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἔμεινεν ὁ Ὁθων τῆς ἡμέρας ἐκείνης· ἐκείνη ἡ εἰκὼν εἶνε δι' ἐμέ ἡ μόνη ἀλήθεια· τὰ ἄλλα εἶνε ψεῦδη!... Μετὰ τὴν ἐξῶσιν, ἐπῆγα εἰς τὸ χωρίον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὁποῖον ἐξέλεξεν ὡς τόπον ἐξορίας του, καὶ τὸν εἶδα. Πῶς τὴν ἡγάπα τὴν Ἑλλάδα! καὶ διατί νομίζετε εἶχεν ἐκλέξῃ τὸ χωρίον ἐκεῖνο; διότι εἶχε μίαν ἀποψὶν ὁμοιάζουσαν μὲ τὸν ἐλαιῶνα βλεπόμενον ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα, διότι εἶχε τι

δυνάμενον νὰ τὸν ἀπατήσῃ ὅτι εὐρίσκετο εἰσέτι εἰς Ἀθήνας. Ἀλλως τε μετὰ τὴν ἐξορίαν, ὁ βίος τοῦ ἥτο διαρκῆς αὐταπάτη· ὁ ἐκπτώτος βασιλεὺς εἶχε τὸν αὐλάρχην καὶ τοὺς αὐλικούς του, ἐδέχτο εἰς ἀκροάσεις, ἔζη μέσα εἰς τὸ ὄνειρον τοῦ παρελθόντος· δὲν ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ὁ καϋμένος ὁ Ὅθων ὅτι δὲν ἦτο πλέον βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος του!...

Τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γεωργίου ἔμαθεν ἐν Μοναρχῳ, τὴν ἐτηλεγράφησε εἰς ἐξ Ἀθηνῶν ἐκ χαίρεκακίας, μισῶν αὐτόν· ἀπὸ ἀνδρὸν δὲ ἐκδιηκσιν δὲν τὸν προσηγόρευσε βασιλέα· καὶ ὁ Ὅθων ἦτο δυστυχὴς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὡς νὰ τῷ ἀφῆρσαν δευτέραν φορὰν τὸ στέμμα του!...

Ἀ! πῶς τὴν ἡγάπα τὴν Ἑλλάδα! ἐώρταζεν ὅλας τὰς ἐθνικὰς ἐορτάς μας. Ὅτε ἔπαισεν ἀσθενής, πᾶσχω ἀπὸ νοσταλγίας, μαραινόμενος ὡς λουλουδί τὸ ὁποῖον ἐξερρίζωσαν ἀπὸ τὸ χῶμά του—διότι διὰ τὸν Ὅθωνα ἡ Βαυαρία εἶχε γείνη ξένη καὶ μόνη ἡ Ἑλλὰς ἦτο πατρίς του—καὶ ἀπέθνησκεν ἀπὸ ἑλλειψιν ἀέρος τῆς Ἑλλάδος, τῷ ἀνεγίνωσκον γερμανιστὶ εὐχὰς τινάς. Καὶ ὁ Ὅθων ἔκαμε νεῦμα νὰ παύσῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ νὰ φέρωσιν ἀμέσως Ἑλληνα ἱερέα· καὶ ἤκουσεν ἑλληνιστὶ τὰς τελευταίας εὐχὰς, καὶ ἀπεκοιμήθη τὸν αἰώνιον ὕπνον βαυκαλωμένος μὲ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐτάφη μὲ τὴν φουστανέλλαν, ὡς Ἑλληνα τοῦ ἀγῶνος!...

Ὁ γέρον ἐξέβαλε τὸ μανδῆλιόν του ὅπως ἀπομάχῃ τὴν ῥινά του· ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι ἀπέμαξε τοὺς ὀφθαλμούς του!...

*
* *

Καὶ πάλιν κατάξηροι βράχοι, βιαίως εἰσορμῶντες εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ ράχεις τῆς Ὀθρυος ὑψοῦνται δασύδενδροι, τὸ δὲ βαθὺ χλοερὸν χρῶμά των διαστίζει αἴφνης τεφρὸς ἡλιοκαυστος λόφος, ἡ λωρίδες καπνοφυτειῶν γαιώδους χρώματος μὲ ἀραιὰ τινὰ ὀπωροφόρα δένδρα, παρεμφερῆ πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν σινδονῶν ὑπὸ τῶν χωρικῶν κεντῶμενα.

Ἀριστερὰ ὑψοῦται τὸ Τρίκερι ὡς φωλεὰ ἀετοῦ ἐπὶ τῆς πετρώδους κορυφῆς τῆς Μαγνησιακῆς ἄκρας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ οὐδὲν ἐκ τοιοῦτου ἐδάφους ἀναμένοντες ἔρριψαν τὸ βλέμμα των εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐζήτησαν ἀπ' αὐτῆς τὸν ἄρτον των. Ζῶσιν ἐκ σπογγαλιείας, ἔχουσι δὲ καὶ πλοιαρία τινὰ· ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ Τρίκερι ἤκμαζεν, ἦτο ἐμπορικὴ σκάλα, καὶ τὰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης προερχόμενα πλοῖα ὤρμουν αὐτόθι. Κάτω παρὰ τὸν λιμενίσκον, ἐπὶ χαριεστάτου νησιδρίου, μέσῳ ἀμπέλων καὶ ἐλαῶν, ἀνάκλυπται τὸ μνησστήριον τῆς Παναγίας, εἰς ὃ

συρρέει πολὺ ἐξ Ἑλλάδος πλῆθος, διὰ τὴν περιώνυμον θαυματουργὸν εἰκόνα του.

Ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τῆς ὀξυτάτης πρὸς τὴν Εὐβοίαν ἄκρας τῆς Φθιώτιδος διακρίνεται ἐπὶ τῶν βράχων ὑψηλὸς σταυρός, ὑπὸ ποιμένων ἴσως ἐκεῖ στηθεὶς, κατὰ τοὺς ναύτας δ' ὑπὸ ληστῶν, ὡς ἔμβλημα τοῦ ἀκρωτηρίου. Εἶτα παραπλέομεν τὴν Ἀργυρόνησον, ἣν τὸ πειρατικὸν παρελθόν της περιβάλλει δι' ἀγρίου τινὸς θαλγήτρου.

Ἦδη ἀναπτύσσεται πρὸ ἡμῶν ἡ βόρειος Εὐβοία, κατάφυτος καὶ γονιμωτάτη, καὶ ἐκτείνεται ἡ ὠραία τῶν Ὠρεῶν πεδιάς, ἡ πολυστάφυλος Ἰστιαία τοῦ Ὀμήρου.

Διὰ μέσου δένδρων ὑπὲρ τὴν μίαν καὶ ἡμισίαν ὥραν ἀπέχον τῆς παραλίας διακρίνεται τὸ Ξηροχώριον. Οἱ Ὠρεοὶ ἰνοπτρίζονται γραφικώτατοι εἰς τὸν ὀρμίσκον των· σωρὸς πετρῶν προβάλλων ἐντὸς τῆς θαλάσσης ὡς ἀρχὴ βραχίονος λιμένος, ἀκάτια καὶ κότερα ταλαντώμενα ἐπὶ τῶν γλαυκῶν κυμάτων καὶ οἰκίσκοι τινὲς ἔξω, πάντα δ' ὑπὸ γλυκυτάτου φωτὸς καταυγάζομενα, ἀποτελοῦσι μαγευτικὴν θαλασσογραφίαν. Εἰς τὸ βάθος ὑψοῦνται πανύψηλοι αἰγιοροὶ, εὐθυτενεῖς καὶ παράλληλοι διὰ τοῦ ἀναμιγνυομένου φυλλώματος αὐτῶν σχηματίζουσαι ἀργυροπράσινον παραπέτασμα.

Κτῆμά τι ὀρθούμενον ἐπὶ τῶν βράχων διαγράφεται ὡς μεσαιωνικὸν φρούριον· ἐπὶ νησιδρίου ὑψηλὸς τοῖχος ἐρειπίου ἀντιτάσσει ἀγρίαν γραφικότητα πρὸς τὴν θαλερὰν κύκλω φύσιν· ἀμμόδεις παρυφαὶ ἐκτείνονται χρυσίζουσαι κατὰ μῆκος τῆς θαλάσσης, διακοπτόμεναι αἰφνης ἀποτόμως ὑπὸ τεφρῶν ἡλιοβλήτων ἀκρωρειῶν καὶ εἶτα πάλιν ἀρχίζουσαι τὴν γοητευτικὴν γραμμὴν των.

Ἐν τινι χαράδρᾳ διαφαίνεται πρὸς στιγμὴν γιγαντιαία δρυς κεραυνωθεῖσα· μετ' ὀλίγον ἐξαφανίζεται καὶ παραμένει ἐν τῷ πνεύματι ἡ εἰκὼν τοῦ κατακεκμημένου πελωρίου κορμοῦ της, εἰκὼν ἀτιθάσσου Τιτάνος τετραυματισμένου καὶ ἀπειλοῦντος.

Ἐνταῦθα προβάλλει πευκόφυτος ράχis εἰς πετρώδη ὀξυνομένη ἀκτὴν· ἐκεῖ νησιδριον κατὰφυτον, λειμῶν πλευστὸς οὐ ἡ πρασίνη εἰκὼν ὑποτρέμει εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης· ἔξω ὑψηλὸς πύργος ἰδιοκτήτου καὶ περὶ αὐτὸν τὰ καλυδόσπιτα τῶν χωρικῶν, δειλὰ καὶ πτήσσουντα, προσκυνοῦντα ταπεινῶς τὸν ἀγέρωχον αὐθέντην.

Εἶτα ὑλομανῇ δάση μεθ' ὅλων τῶν ἀποχρώσεων τοῦ πρασίνου· ὁ δὲ βλέπων αὐτὰ μαντεύει ὅτι ἐκεῖ ῥέουσι χεῖμαρροι σκιαζόμενοι ὑπὸ πλάτανων καὶ δρυῶν καὶ κομάρων, μαντεύει μυστηριώδεις σκιὰς καὶ ἀδιεξόδους συνηρεφεῖς λαθουρίθους· καὶ ὁ δροσερὸς ἀήρ ὅστις δροσίζει τὴν μορφήν του τῷ φέρει, νόμιζει, ἐκεῖθεν ἄγριον

ἄρωμα ἀνθέων καὶ φυλλωμάτων, δρόσον καὶ κελαρύσματα βυάκων καὶ κελαδήματα πτηνῶν.

Εἰσπλέομεν τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ἀγκυροβολοῦμεν μακρὰν τῆς Στυλίδος διότι τὰ ὕδατα εἶνε ἀβαθῆ. Ἡ Οἶτη ὑφούται ὀμιχλοσκεπής· ἡ δὲ πεδιάς τοῦ Σπερχεῖου ἀπλοῦται σύμφυτος, ἐκτοξεύουσα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν αἰγείρων αὐτῆς.

Ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν πλευρᾶς, ἐν τῇ ἐσπερινῇ ἀμφιλύκῃ, διακρίνονται ἀμυδρῶς αἱ Θερμοπύλαι. Φῶς ποιμένος ἤρχισε νὰ ὑποφέγγῃ τὸ δὲ πλήρες ἀναμνήσεων πνεῦμά μου, ἐν τῇ μυστηριώδει ἐκείνῃ τοῦ Μαλιακοῦ σιγῇ, φαντάζεται αὐτὸ ὡς εὐλαβῆ κανδήλαν φωτίζουσαν τὴν ἡρωϊκὴν μνήμην τοῦ Λεωνίδα καὶ τοῦ Διάκου.

Ἡ σελήνη ἀνατέλλει ἐκ τῶν κυμάτων κατέρυθρος.

Τὰ δάση περίξ εἶνε σκιερὰ καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα φαίνονται κατὰμαυρα. Ἡ Οἶτη ἀπολέσασα τὴν ὀγκώδη τῆς διαγραφῆν ὁμοιάζει πρὸς σύννεφον.

Ἐπὶ ξηρονήσου τινὸς ἀκτινοβολεῖ φανός. Θεωρῶν τὸ διαλεῖπον αὐτοῦ φῶς, ἀναλογίζομαι τοὺς δύο φύλακὰς του, ἐξορίστους ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης, ἀναλογίζομαι τὰς ἀγρίας ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκείνου νύκτας τοῦ χειμῶνος, καὶ τὴν μονοτονίαν τῶν ἀτελευτήτων ἡμερῶν, καθ' ἃς οἱ μόνοι ἄνθρωποι οὓς βλέπουσι διέρχονται μακρὰν, ἐξαφανιζόμενοι μετ' ὀλίγον εἰς τὸν ὀρίζοντα μετὰ τολύπης καπνοῦ ἢ λευκῶν ιστίων...

Παρακάμπτομεν τὴν ξηρὰν Λιθάδαν καὶ ἀκτοπλοοῦμεν.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον σταματῶμεν εἰς ὄρμον. Ἐξω ἐπὶ τῆς ἀκτῆς διακρίνω λευκὰ τινα ἀντικείμενα, ἄοριστα τινὰ σχήματα, ἅπερ μαντεύω ὡς παραπήγματα.

Ὁσμὴ θεοῦ ἐκπέμπεται τῆς ἀκτῆς. Εἶνε τὰ λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ· λέμβοι πλησιάζουσιν· ἐξέρχεται μετὰ τῆς θεραπαινίδος τῆς μυστηριώδους τις μελανέμων καὶ πεπλοφόρος γυνή, ὑπαρξίς ἐρητικῶς κεκλεισμένη, μὴ ἀνοίξασα τὸ στόμα τῆς κατὰ τὸν διάπλουν, καὶ ἐξαφανιζομένη νῦν εἰς τὸ μυστήριον τῆς νυκτός, ὅπερ αὐξάνει ὃ ἐν τῇ βαθεῖα μεσονυκτίῳ σιγῇ ἀκούμενος ἐκ τῆς ἀκτῆς κρότος τοῦ κρημνιζομένου ὕδατος.

— Ποίαν ὄραν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Χαλκίδα, κύριε πλοίαρχε;

— Εἰς τὰς τρεῖς.

Μόλις ἐκλείσῃ ἐπ' ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμούς ἐν τῷ θαλαμίσκῳ, ἐνεδύθη ἐν σπουδῇ καὶ ἀνῆλθον.

Φρίσσων ὑπὸ τὴν ὀρθρίαν δρόσον διορῶ, ἀναδύουσιν κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς σκοτίας τὴν πό-

λιν. Μεγάλαι σκιαὶ κυματίζουσι περίξ· οἱ βόες μηκῶνται πενθίμως ἐν τῷ κύτει· βουνά, οἰκίαι, πλοῖα, συγγέονται εἰς τι δυσδιάκριτον φωναὶ ἀκούονται ἐν τῇ νυκτί· ἀκούεται ροῖζος κωπῶν πληττουσῶν τὴν θάλασσαν· ἡ ἀτμομηχανὴ κινεῖται ἡμιταχῶς· τὸ ἀτμόπλοιο ἐκβάλλει τὸ σύνθηες βαρὺ τοῦ ἁσθμα, ἀλλὰ σχεδὸν δὲν προχωροῦμεν· ἡ δ' ἀκίνησια ἐκείνη μεθ' ὅλην τὴν φαινομενικὴν κίνησιν ἔχει τι τὸ παρὰ φύσιν, ὁμοιάζει μὲ μαγγανείαν, πληροὶ δεισιδαίμονος ἀνησυχίας τὴν ψυχὴν.

Εἰς τὸ λυκαυγὲς διαγράφεται τὸ φρούριον, ὡς μέγας γιγάντειος ὄγκος. Παραδέχομαι πληρέστατα τὸν στίχον τοῦ Λυκίσκου, περὶ τῶν Χαλκιδέων «Χρηστῶν σφοδρ' ἔστι ἡ Χαλκίς Ἑλλήνων πόλις»· ἀλλ' εἰς ἐμέ ἐφάνη πένθιμος καὶ ῥυπαρὰ τὴν ὄραν ἐκείνην, ἴσως διότι ἡ νύξ ἔρριπτεν ἔτι ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀσβόλην τοῦ σκότους τῆς.

Ὁ πορθμὸς στενοῦται λαμβάνων διαστάσεις μικροῦ ποταμοῦ· ἀνελκύεται ἡ ξυλίνη γέφυρα ἡ ἐνοῦσα τὰς δύο ὄχθας τοῦ Εὐρίπου, καὶ καθιστῶσα — ὡς ἔλεγον δι' ἄλλην γέφυραν τὸ πάλαι οἱ Βοιωτοὶ — τὴν Εὐβοίαν νῆσον μὲν διὰ τοὺς ἄλλους, ἡπειρον δὲ δι' αὐτοὺς, καὶ διερχόμεθα.

Ὁ βαρὺς καὶ ὀγκώδης πύργος, ὁ ἀπαίσιος ἐκεῖνος πέτρινος φρουρὸς ὁ στηθεὶς ἐκεῖ διὰ νὰ φυλάττῃ τὴν δίοδον τοῦ Εὐρίπου, νομίζει τις ὅτι διατηρεῖ ἔτι ὅλην τὴν φρίκην τῶν γεγονότων ὧν ἐγένετο μάρτυς καὶ συνένοχος, νομίζει τις ὅτι αἱ πλάκες του εἶνε ἔτι κεκαλυμμέναι ὑπὸ γλοιώδους τέλματος αἵματος καὶ αἱ ἡχοὶ του πλήρεις οἰμωγῶν τραυματιῶν καὶ ῥόγχων ἀγωνιώντων. Ἄν συνεωρεῦντο τὰ ὅσα τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ φονευθέντων θὰ ἐσχημάτιζον, ὡς λέγει ὁ Βύρων περὶ τοῦ Ἀκροκορίνθου, πυραμίδα ὑψηλοτέραν τοῦ πυργωτοῦ ὄγκου του. Ἐκεῖ, τῷ 1470, ἔπεσον γενναίως ἅπαντες οἱ Χαλκιδεῖς ὑπερασπισταὶ του, ἐνώπιον τοῦ ἀνδρὸς ἐνετικοῦ στόλου, ὅστις ἔμενε ἀκίνητος ἐν τῷ Εὐρίπῳ, ἐν ᾧ ῥαγδαίως ἐπεχείρει ἐφόδους ὁ Μωάμεθ. Ὁ Μωάμεθ οὗτος, ὁ φετιχ, ὁ πορθητῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπρίονισεν εἰς δύο ἐνώπιον τῆς συζύγου του τὸν ἐπιζήσαντα Erizzo καίπερ ὑποσχεθεὶς ὅτι θὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς του.

Ὁ χρόνος, ὁ φοβερώτατος ἐκδικητῆς τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τῶν κακῶν, ὁ μὴ φοβούμενος τοὺς παρατεταγμένους στρατοὺς τῶν κατακτητῶν, ὁ ἀρπάζων καὶ ῥίπτων ἐντὸς λάκκου ὡς σκύβαλα τοὺς αἰμοχαρεῖς τυράννους, ἐκδικεῖται ἤδη ἀμειλίχτως καὶ τὸν φοβερὸν τοῦτον πύργον. Ἐχει καταφάγει αὐτὸν πανταχόθεν, μετ' ἀδηφαγίας, μετὰ λύσεως. Καὶ εἶνε εἰδεχθὲς τὸ γῆράς του ὡς πάντων ὅσοι διῆλθον βδελυρὰν νε-

ότητα· μόνον τὰς εὐγενεῖς ὑπάρξεις ἐξιδανικεύει τὸ γῆρας· μόνον τὰ ὠραῖα κτίρια ἀποτελοῦσιν ὠραῖα ἐρείπια. Ἄλλ' αὐτὸς καταρρέει ἀποτρόπαιος καὶ ἐπικατάρτος.

* *

Ἡ πόλις ἀφυπνίσθη· ἐργαστάσιά τινα καπνίζουσιν· ἔνδον τοῦ φρουρίου διακρίνεται τὸ τζαμίον μετὰ τοῦ πεπτωκότος μιναρὲ· ὅπισθεν τῶν ἐπάλξεων διαφαίνονται στέγαι, τὸ δὲ τεῖχος παραθέει σκυθρωπὸν τὴν θάλασσαν.

Ἐπὶ τῆς βοιωτικῆς ἀκτῆς, ἐπὶ τοῦ Κανθήου, λευκάζει ὁ Καραμπαμπᾶς καὶ ἐπὶ τῆς Εὐβοικῆς ὁ Ντελῆ Μπαμπᾶς, τὰ δύο τουρκικὰ ὄχυράματα, ὀρθούμενα ὡς σκοποὶ κατέναντι ἀλλήλων.

Ἐν ᾧ αἱ φορτηγίδες ἐπιβιβάζουσι βαρέλια οἶνων, καθήμενος ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ ἀτμοπλοίου παρατηρῶ τὴν Χαλκίδα ἀνακαλῶν τὰς ἀναμνήσεις μου.

Ποῦ ἄρά γε ἔκειτο ὁ οἶκος ἐν ᾧ ἀπέθανεν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὃν μετὰ τοῦ κήπου του ἐκληροδότησεν εἰς τὴν θετὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἐρπυλλίδα;

Ποῦ ἦτο ὁ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως εἰς Εὐρίπον *καὶ δὲ τάφος*; Ὅτε ὁ Κόθος καὶ ὁ Αἰκλος, λέγει ἡ παράδοσις, ἦλθον νὰ ἐποικήσωσι εἰς Εὐβοίαν ὑπὸ τῶν Αἰολέων κατεχομένην, τὸ μαντεῖον ἐχρησμοδότησεν εἰς τὸν Κόθον ὅτι τότε μόνον θὰ ἐπιτύχη τὸ ἐγγεῖρημα ἂν ἀγοράσωσι τὸ ἔδαφος. Ὁ Κόθος ἀποβάς μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ξηράν, εὕρισκε παιδιά τινα παίζοντα εἰς τὴν παραλίαν. Πλησιάζει προσηνῶς καὶ ἀναμιγνύεται εἰς τὸ παιγνιδίον των· δεικνύει εἰς αὐτὰ καὶ τινα ἀθύρματα, δι' ὧν ἐξεγείρει τὴν περιεργίαν των.

— Σᾶς τὰ δίδω, τοῖς λέγει, ἂν μοὶ δώσετε ὀλίγον χῶμα.

Τὰ παιδιά φαιδρὰ ἔδραμον, ἔλαβον ἄμμον διὰ τῶν χειρῶν των, ἔδωκαν αὐτὴν εἰς τὸν Κόθον, ἥρπασαν τὰ ἀθύρματα καὶ ἀπῆλθον. Οἱ Αἰολεῖς μαθόντες τὰ συμβάντα, βλέποντες τὴν χώραν αὐτῶν περιεχομένην εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν, ἐφόνευσαν τὰ παιδιά. Ἐκεῖ δ' ἔκειντο οἱ τάφοι τῶν μικρῶν καὶ ἀκουσίαν προδοτῶν τῆς πατρίδος των.

Ποῦ ἔκειτο ἡ Ἀρέθουσα, ἡ ἱερὰ πηγὴ, ἥτις καταχλωθεῖσα ὑπὸ σεισμοῦ διήνοιξεν ἄλλο ρεῖθρον κατὰ τὸν Στράβωνα, ἡ καλλιμάρμαρος καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐπὶ Ῥωμαίων κρήνη, ἐν ᾗ ἔπλεον τιθασσοὶ ἰχθύες, κέφαλοι καὶ λαύρακες, φέροντες χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ ἐνώτια, πλησιάζοντες καὶ λαμβάνοντες ἐκ τῶν χειρῶν τῶν στρατιωτῶν τὰ σπλάγχνα τῶν θυμάτων;

* *

Αὐχμηρὰ ξηρασία ἐπικρατεῖ πέραν. Τὸ κατατρυχόμενον βλέμμα δὲν συναντᾷ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην χλοερὰν ὅσιν ὅπως ἀναπαυθῇ.

Ἐξερχόμεθα τοῦ Εὐρίπου· διὰ μέσου δένδρων καὶ ἐξοχικῶν οἰκιῶν τὸ Ῥωμαϊκὸν ὕδραγωγεῖον διαγράφει τὰς ὑψηλὰς καμάρας του.

Ἐπὶ τῆς βοιωτικῆς ἀκτῆς, παρὰ τὴν ὑπώρειαν τῆς Οἰτης διακρίνω τὸ Βαθύ, τὴν ἀρχαίαν Αὐλίδα. Ὡ, ποίας ἀναμνήσεις διεγείρει τὸ ὄνομα τοῦτο!

Εἰς τὸ ἄκρον τῶν Ἀμπελιῶν, μικρᾶς ἀμπελοφύτου κοιλάδος, ὑφύεται τὸ τουρκικὸν ὄχυρον Μπουρτζι, δεσπόζον τῆς μεσημβρινῆς εἰσοδοῦ τοῦ Εὐρίπου. Ἦδη κρημνίζεται, καὶ ἐκ τῶν λίθων αὐτοῦ κτιζονται ἐγγὺς οἰκίσκοι, πιστὴ εἰκὼν τῆς Τουρκίας, ἥτις καταρρέουσα δημιουργεῖ μικρὰ καὶ νεαρὰ κράτη.

Ἡ Εὐβοία ἀναλαμβάνει καὶ πάλιν τὴν μαγείαν της· διαπτύσσει τὰς θαυμασίας σιηνογραφίας της, καὶ τὰς γοητευτικὰς ἀπόψεις της. Καὶ ἡ Ἀττικὴ δὲ ἀπέναντι ἀνθαμιλλᾶται ἐπὶ κάλλει, ἐνδύεται τὴν χλοερωτέραν της βλάστησιν, στολίζεται διὰ τῶν γραφικωτέρων της τοπίων, κολποῦται μετὰ τηλικαύτης χάριτος ὥστε θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἀκκίζεται.

Ἰδοὺ τὸ κατάφυτον Βασιλικὸν οὐ ἐν μέσῳ ὑφύεται ἐρείπιον ἐνετικοῦ πύργου. Πέραν ἀπλοῦσαι εὐρεῖα πεδιάς, χλοάζουσα καὶ κατάρρυτος, ἀπολήγουσα εἰς τὴν Δίρφυν καὶ τὸ Κανδῆλιον.

Διὰ μέσου πυκνῆς συστάδος δένδρων ἀνακλύπτουσι μύλοι· ποὺ καὶ ποῦ ἐρείπιόν τι φαίνεται μακρόθεν ὡς σωρὸς πετρῶν. Ὑπὸ σκιάδα, ῥίπτουσαν τετράγωνον μαύρην κηλίδα ἐπὶ τῆς ἡλιοθαλποῦς πεδιάδος, βοσκὸς τις σκιάζει τὸ ποιμνίον του ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ καύματος.

Ἐπὶ τῆς ἀττικῆς ἀκτῆς προβάλλει τὸ Δήλεσι βραχῶδες καὶ ἄγριον, ὑπέρυθρον, ὡς νὰ φέρῃ ἔτι τὴν αἵματηρὰν ἀνάμνησιν τοῦ κακουργήματός του. Παρερχόμεθα τὸν Ὠροπὸν, μέ τὸν ὑψηλὸν ἐν μέσῳ δένδρων πύργον, κατέναντι δέ, ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ἐντὸς ὄρμου, διακρίνομεν τὴν κατάλευκον καὶ εὐρύαγειαν Νέαν Ἐρετρίαν. Ἐπὶ τῆς θαλάσσης ταύτης ἦν πλήττει τοῦ ἀτμοπλοίου ἡμῶν ἡ ἑλιξ, μετὰ τὸν Ὠροπὸν καὶ Ἐρετρίαν, ἐναυμάχησαν τῷ 411 οἱ στόλοι τῶν Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων.

Ἡ πεδιάς τῆς Ἐρετρίας παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ δίωρον ἐκτεινομένη συναντᾷ πρὸς ἀνατολὰς τὴν τελευταίαν ἄκραν τῆς Δίρφους καὶ πρὸς δυσμὰς, ὀπίσω τῆς πολίχνης, τὸν Ὀλυμπον, ἄλλην διακλάδωσιν τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

Ἰδοὺ τὸ ἐπίνειον τῆς Βάθειας· εἶνε ὅ,τι θαυμάσιον καὶ γραφικὸν δύναται νὰ πλάσῃ ἡ φαντασία τοπιογράφου, πανόραμα παραδείσιον εἰδυλλιακῆς καλλονῆς· εἰς τὸ βάθος διὰ μέσου τῶν πρασίνων θόλων φαίνονται μύλοι τινές·

παρὰ τὴν θάλασσαν τὰ στενόμακρα καὶ ιδιότροπα ληνοπάτια ῥίπτουσι τὴν λευκὴν σκιάν των εἰς τὰ ἥρεμα κύματα τοῦ ὁρμίσκου.

Ἡ ἄρρητος χάρις τῆς βλαστήσεως ἐξακολουθεῖ, ἀλλ' ἐν ᾧ πλησιάζομεν εἰς τὸ Ἀλιθέριον ἡ σκηνογραφία μεταβάλλεται αἰφνιδίως, ὡς ἐν τῷ θεάτρῳ. Βράχοι φαλακροὶ καὶ ἀνυδροὶ, ἄγριοι τὴν κατατομὴν, ἀπορρώγες, ἀντιθέτουσι τὴν τραχύτητα αὐτῶν πρὸς τὴν γοητευτικὴν θαλαρότητα τῶν πεδιάδων. Ὀδὸς τις *Κακὴ Σκάλα*, μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀποτόμου βουνοῦ συνθλιβομένη, ποῦ μὲν ἀνέρπει ἐπὶ τῶν βράχων, ποῦ δὲ κατακρημνίζεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Φοβεροὶ ὀγκόλιθοι ὀρθοῦνται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Ἐπὶ πέτρας ὀξείας, ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς θεωρῶν τὴν θάλασσαν μικρὸς βοσκὸς παίζει τὴν φλογέραν του, ἐν ᾧ αἱ αἶγες διεσκορπισμέναι ἐπὶ τῶν βράχων παρατηροῦσι τὸ ἀτμόπλοιο ἀνορθοῦσαι τὴν ὀξυκέρων κεφαλὴν των.

Τὸ Ἀλιθέριον ὑπέρεκειται εὐφόρου καὶ κατὰ φύτου πεδιάδος, τὸ δ' ἐν τῷ ὄρμῳ ἐπίνειον αὐτοῦ, ἐν ᾧ σταματῶμεν, εἶνε χαριέστατον πρὸς νότον ἐπὶ κλιτύς τοῦ βουνοῦ ὑφoῦνται τὰ ἐρείπια ἐνετικοῦ φρουρίου.

Τώρα πάλιν χέρσοι καὶ φάραγγες, καὶ βράχοι φαιοὶ διερρωγότες ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ ὑπὸ καχεκτικῶν κεκαλυμμένοι σχοίνων. Πρὸς τὴν Στύραν αἱ ἀκταὶ ταπεινοῦνται, τὰ ὄρη ὀπισθοχωροῦσι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἡ Εὐβοία στενεύεται. Ἐνταῦθα ἐφονεύθη τῇ 16 Νοεμβρίου 1821 ὁ περικαλλέστατος καὶ ἡρώϊκός Ἡλίας Μαυρομιχάλης, ἐκ τοῦ ἀνεμομύλου, ἐν ᾧ ἐμάχετο μετὰ ἑπτὰ μόνον ἀνδρῶν, ξιφῆρης εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν ὁρμήσας.

Παραπλέομεν νησίδιρά τινα καὶ παρακάμπτομεν τοὺς Πεταλιούς, τὸ γραφικὸν νησίον, οὗ εἶνε πασίγνωστος ὁ ἐξαίσιος οἶνος, ἐγκλείων ὅλην τὴν γοητείαν τῶν τοπιῶν ἐν οἷς παράγεται. Τὸ νησίον τοῦτο, ὡς γνωστὸν, ἠγόρασεν ὁ βασιλεὺς, μεταβαίνει δ' ἐνίοτε πρὸς ἀναψυχὴν εἰς αὐτὸ μετὰ τῆς βασιλικῆς οικογενείας.

Εἰς τὸ βάθος κυκλοτεροῦς ὄρμου, εἰς τὰς ὑπὸ ρείας τῆς Ὀχης, ἥτις ἀνεγείρει ἐκεῖ τὴν ὑψίστην αὐτῆς κορυφὴν καὶ κατέρχεται αἰφνης ἀποτόμως εἰς κλιτύας καὶ χαράδρας, διακρίνεται ἡ Κάρυστος.

Ἐκ τῆς Κάρυστου, ἥτις μετὰ τῆς Χαλκίδος ἀπετέλει τὰ δύο φρούρια ἐν οἷς εἶχον ὀχυρωθῇ οἱ Τοῦρκοι τῆς Εὐβοίας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἐξήγετο ἐπὶ τουρκοκρατίας καὶ ἦτο διάσημον καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν τὸ ροδόμελι αὐτῆς. Ἐγγὺς τοῦ μικροῦ χωρίου Καλλιανοῦ, ἐν τινι τῶν βορείων χαράδρων τῆς Ὀχης αἱ μέλισσαι ἐκ πολυτίμου ἄνθους παράγουσι τὸ εὐώδες τοῦτο μέλι, ὅπερ μετὰ τῆς μαστίχης τῆς Χίου προωρίζετο τότε ἀποκλειστικῶς διὰ

τὰς χανομίσσας τοῦ χαρεμίου τοῦ Σουλτάνου.

Ἀφίνομεν ἤδη ὀπίσω τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς Εὐβοίας. Διὰ τοῦ πρώτου ἐξωτερικοῦ περὶ τὸν Καφηρέα καὶ τὴν Κύμην πλοῦ καὶ διὰ τῆς ἐπιστροφῆς νῦν διὰ τοῦ Εὐβοικοῦ κόλπου περιέκαμψα ὅλην τὴν νῆσον. Πόσον μεγάλη, ἀλλ' ἰδίως πόσον ὠραία εἶνε! ἀλλὰ καὶ πόσα ὑπέστη ἡ δύστηνος Εὐβοία, ἀφ' οὗ τόσον διαβόητος ἐγένετο ἡ σκληρότης τῶν τυράννων της ὥστε κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα ὅτε ἤθελον ἐν τῇ Δύσει νὰ ὑβρίσωσι τινα ὡς ἀπηνῆ καὶ ἀπάνθρωπον τὸν ἀπεκάλουν: Τοῦρκον τῆς Εὐβοίας!..

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὀρίζοντος διαγράφεται ἡ Ἀνδρος καὶ ἡ Κέως καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν μακρὰν, πολὺ μακρὰν, ὡς ἀραχνουφῆς πέπλος, ὡς ὄνειρον τῆς θαλάσσης κυματίζον μετὰ ξὺν ὑπάρξεως καὶ ἀνυπαρξίας, ἡ Γύαρος.

Ἐν ᾧ παρατηρῶ διὰ τῶν διόπτρων τὰς βραχίδεις τῆς Ἀττικῆς ἀκτῆς:

— Κῦττα κεῖ πάνω! μοὶ λέγει ὁ τὸ οἰακοστροφίον κρατῶν γηραιὸς ναύτης.

Καὶ διὰ τοῦ δακτύλου του μοὶ δεικνύει νησίδριον, συγγεόμενον μετὰ τῶν ἀποκρήμων τῆς ἀκτῆς πετρῶν.

— Κεῖ πάνω 'ς τὴν κορφή!

— Βλέπω κάτι, ἀπήντησα, ἀλλὰ εἶνε μακρὰ καὶ δὲν τὸ διακρίνω.

— Εἶνε ἓνα παλαινὸ ἄγαλμα, μεγάλο· ἓνας ἄντρας ποῦ ράφτει καὶ κρατεῖ ψαλίδι 'ς τὰ χεῖρα του· ὅλα ἀπὸ μάρμαρο, καὶ αὐτὸς καὶ τὸ ψαλίδι· γι' αὐτὸ λένε καὶ τὸ νησάκι καὶ τὸ λιμανάκι ποῦνε 'ς τὸ πλάγι του Πορτορράφτη. Σεργιάνι δὲ ποῦ θὰ τὸ κἀνῇ ἀπὸ 'κεῖ πάνω νύχτα 'μέρα ὁ μαρμαρένιος ράφτης!

Ἡ ἀκτὴ ὀρθοῦται ἔξω ἀπότομος καὶ ὀδοντωτῇ τὰ κύματα κατέφαγον τὴν βᾶσιν τῶν βράχων καὶ ποῦ μὲν βαθεῖαι διαρρωγαὶ ἀνοίγονται, ποῦ δὲ πελώριοι ὄγκοι κλίνουσι κρεμάμενοι ὑπὲρ τὰ κύματα.

Ἐν τῷ ὁρμίσκῳ Ἀγίῳ Νικολάῳ βυθοκὸρος ἐξάγει ἐκ τοῦ βυθοῦ τὰς ἐκβολάδας, αἷς μετὰ τὴν παραλαβὴν ἐκ τῶν μεταλλευμάτων τοῦ πλουσίου ὀρυκτοῦ ἀπέριπτον οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὴν θάλασσαν.

Παραπλέομεν τὸ Θορικόν, καὶ ἀγκυροβολοῦμεν πρὸ τοῦ Λαυρείου κεκαλυμμένου ὑπὸ κόνεως ἐλαϊόχρου καὶ ἀσθόλης γαιανθράκων. Μακρὰν, ἐπὶ τῆς ἀγρίας ἐκείνης ἄκρας τῆς Ἀττικῆς ἐρριμμένον, ὁμοιάζει μὲ τὰς νυχθημερὸν καπνίζούσας καπνοδόχους του, τὰ διαβολικὰ μηχανήματά του καὶ τὰς ὑποχθονίους στοὰς του, πρὸς ἐργαστήριον ἀλχημιστῶν ἐργαζομένων ἐν παραβύσῳ πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου.

Περὶ λύχνων ἀφ᾽ ὧς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀφικνοῦμαι εἰς Ἀθήνας. Τὸ εἰδύλλιον ἔληξεν. Ἀρχεται πάλιν ἡ τραγῳδία τοῦ βίου.

Τὴν ἐσπέραν, ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ δωματίου μου, διαπλέω διὰ τῆς φαντασίας τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, κ' ἐπαναβλέπω ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἄρρητον κάλλος τῆς βλαστήσεως, ὅπερ ἡ φύσις ὁρμεφυτῶς δημιουργεῖ διὰ τῆς ζωγραφικῆς αὐτῆς μεγαλοφυίας, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ Ροῦμπενς, ὁ δὸς φωνήν, ὡς εἰπεῖν, εἰς τὰ χρώματα καὶ ὀρχήστραν ἀποτελῶν ἀποχρώσεων, φαίνεται ἀμαθής ὡς πρωτοετής μαθητὴς τοῦ Πολυτεχνείου, ὁ δὲ Ράμπραντ, ὁ μέγας ἱεροφάντης τῶν μυστηρίων τῆς σκιαυγείας, ἀπομένει ἐνεὸς· ἐπαναβλέπω τὸ θαυμάσιον κάλλος, δι' οὗ ἡ φύσις ἐκόσμησε μετ' ἰδιοτρόπου φιλαρεσκείας τὰς παραλίας ταύτας, ἐχούσας τὴν ἡδεῖαν ἀπαλότητα ὀχθῶν· ἐπαναβλέπω τὰ μόλις διαφανόμενα καὶ ἐξαφανιζόμενα μαγικά τοπία, κρησφύγετα εὐτυχίας, φωλεάς ἔρωτος, κρύπτας καλλιτέχνου, ἐρημητήρια φιλοσόφου, περίπτερα φυλλώματος μὲ βελουδίνους τάπητας πόας, μὲ ὑποτρέμοντα παραπετάσματα πρασίνων τριχάπτων, κατὰλληλα νὰ κρύψωσι ζηλοτύπως θωπείας καὶ ὑψηλὰς τοῦ πνεύματος ἀναπτῆσεις, καὶ ὄνειρα μεγάλα, καὶ ἀναμνήσεις περιπαθεῖς, μακράν, μακράν τῶν βοῶντων παθῶν τοῦ κόσμου καὶ τῶν μορφαζουσῶν κακιῶν του.

Ὡ! πῶς ἤθελον νὰ προσηλωσω διὰ παντός εἰς τὴν μνήμην μου τὴν ἐπαλλάσσουσαν ταύτην γοητεῖαν τῇ φύσει, ὡς ἀναρτῶμεν ἐπὶ τῶν τοίχων γραφικὰς τοπιογραφίας, καὶ νὰ δροσίζω ἐν τῇ χλοερότητί της τὸ ἐκτόσης ἀηδοῦς πραγματικότητος μολυνόμενον βλέμμα μου, καὶ νὰ στέλλω τὸ πνεῦμά μου, κατὰ τὰς ὥρας τῆς κοπώσεως, νὰ καταφεύγῃ ὑπὸ τὴν σκιάν καὶ τὴν δρόσον της, νὰ ἐξαφανίζεται ὑπὸ τοὺς συνηρεφεῖς της θόλους!...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ.

ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΔΑΜΩΔΟΣ

Ὁ Βικέντιος Δαμωδὸς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων λογίων, τῶν ἐργασθέντων εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους. Ἐγενήθη τὸ 1679 εἰς χωρίον τῆς Κεφαλληνίας ὀνομαζόμενον Χαβριάτα, ἐκ πατρὸς μὲν τοῦ Φραγκίσκου Δαμωδοῦ, μητρὸς δὲ τῆς Φιλανδρίας Μοσχόπουλο. Καὶ περὶ μὲν τοῦ Φραγκίσκου τούτου λέγεται, ὅτι ἦλθεν εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1650 κατὰ τινας μὲν ἐκ Κρήτης, κατ' ἄλλους δ' ἐκ Μεθώνης, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Δαμωδός, ἐξελληνισθὲν ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ Βενετῶν ἀποδοθείσης αὐτῷ προσωνυμίας Da Modon, ἥτοι τοῦ ἐκ Μεθώνης. Ἡ δὲ Φιλανδρία ἀνῆκεν εἰς πολυμελῆ οἰκογένειαν μέχρι σήμερον σωζομένην

εἰς Χαβριάτα. Ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Δαμωδῶν οὐδὲν ἔχνος περισώζεται.

Εἰς νεαρὰν ἡλικίαν εἰσῆλθεν ὁ Δαμωδὸς εἰς τὸ ἐν Βενετίᾳ Φλαγγινιανὸν Φροντιστήριον, οὕτω ὀνομαζόμενον ἐκ τοῦ καθιδρυτοῦ αὐτοῦ Φλαγγίνη, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα θέλει τηρῆσαι εὐλαβῶς ἡ ἱστορία τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους ὡς ἐνὸς τῶν μεγάλων αὐτοῦ εὐεργετῶν. Ὁ νέος Βικέντιος ἀγχίνους ὦν καὶ ἐπιμελὴς ὑποδοκίμησεν εἰς τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μνηθήματα, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ ἑλληνικά, τὰ λατινικά, καὶ τὰ φιλοσοφικά. Περαιτῶσας τὰς ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ ἐγκυκλίους σπουδὰς, μετέβη εἰς τὸ ἐν Παταυίῳ Πανεπιστήμιον, ὅπου ἠκοράσθη ἀνώτερα φιλοσοφικά, φιλολογικά καὶ θεολογικά μαθήματα, ἡσχολήθη ἰδίως εἰς τὴν ῥητορικὴν, ἐσπούδασε δὲ τὰ νομικὰ καὶ ἔλαβε τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος τῆς νομικῆς. Ὁ Δαμωδὸς κατεῖχεν ἄριστα τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν. Ἦτο δ' ἀκριβῶς παρεσκευασμένος ὡς ἔπρεπεν εἰς ἀνδρα προωρισμένον ν' ἀναμορφώσῃ τὰς μεθόδους τῆς διδασκαλίας εἰς τὸ ἐκβαρβαρωθὲν ἑλληνικὸν γένος. Ὅ,τι διέκρινε τὸν Δαμωδὸν πρὸ πάντων ἦτον ὁ φιλοσοφικὸς νοῦς αὐτοῦ. Μαθητὴς ὦν ἔτι ἐπέδωσεν ἰδίως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐνεθάθυεν εἰς τὰ νεώτερα φιλοσοφικά συστήματα, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς μεγαλοφυίας τοῦ Βάκωνος, τοῦ Καρτεσιου καὶ ἄλλων διήνοιξαν κατὰ τὸν δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα νέους ὀρίζοντας εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Ἐπανελθὼν ὁ Δαμωδὸς ἐξ Ἰταλίας εἰς Κεφαλληνίαν, ἤρχισε τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἀπαρεσκόμενος ὅμως εἰς τὸ θορυβῶδες τοῦτο στάδιον, παρητήθη αὐτοῦ καὶ ἐπέδόθη εἰς τὸ διδασκαλικόν, δι' οὗ ἀνεδείχθη εἰς τῶν πρώτων ἐργατῶν τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους. Τὸ σχολεῖον αὐτοῦ ἱδρυσεν ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ του εἰς τὸ χωρίον Χαβριάτα. Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πάλλην τῆς Κεφαλληνίας, εἰς τὸν καλούμενον δῆμον Κατωγιτῶν, ἐπὶ ὑψώματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὡς ἀρχαῖαι τις ἀκρόπολις. Ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐκτείνεται ἡ ὁρασις μακράν ἐπὶ ἐκτεταμένης καὶ ἀνωμάλου πεδιάδος καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ φήμη τῆς μεθοδικῆς διδασκαλίας τοῦ Δαμωδοῦ διεδόθη ταχέως εἰς ὅλην τὴν Ἑπτάνησον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἑλληνικὰς χώρας. Διὸ ὅχι μόνον νέοι Κεφαλλῆνες εὐπόρων οἰκογενειῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Ἰονίων νήσων καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος συνεκentrώθησαν καὶ ἐγκατέστησαν νέοι μαθηταὶ εἰς τὸ χωρίον Χαβριάτα, ἀπέχον περίπου μιᾶς ὥρας δρόμον ἀπὸ τῆς πόλεως Ληξουρίου, ἥτις ἦτο τότε ἡ κυριωτέρα πόλις τῆς Κεφαλληνίας, διότι ὁ συνοικισμὸς τοῦ Ἀργυροστολίου